

Testjátékok

(HIPOTÉZIS AZ EGYÜTTÉLÉS LEHETETLENSÉGÉRŐL)

Tézis

Társas lények vagyunk, ezen belül, olykor szerelmesek is. De sok esetben nem tudjuk elviselni a másikat, valami taszító erő is működik a szerelemben. Paradox jelenség, kétségtelen, meg rémes, ha belegondolsz, mégis így van. Áthidalni lehet (kompromisszumok), de az összepáaszítás végső soron nem megy. Párkapcsolatra vagyunk ítélve, ez tehát van és lesz, de az együttélés – kérdőjeles viszony marad. (Ha gyerek van, bonyolultabb a helyzet. Egy gyereknél működik a kompromisszum, a pasik a második gyerek után szoktak lelépni...)

Sokat vitázunk a párkapcsolatok ilyen-olyan eltorzulásáról: részben a járvány okozta összezártság miatt (megnőtt az agresszió), részben pedig a társadalmi érintkezési formák eldurvulása következtében. Ezek a viták jobbra a házasság, szerelem, együttélés érzelmi tónusait érintik.

Az inzultusok, a molesztálás ugyan tévéképes hírek, de a jelenség komplexebb annál, hogy egy hírszalaggal le lehessen tudni. Most abba a témába vágnék, amiről kevesebbet beszélünk, a női és a férfi testek szabadságharcáról. Tudom, fura kifejezés ez, bár nem a pornóiparra akarok célozni. Hanem arra, hogy a párkapcsolati viszonyokban a test (női, férfi) lett a harcok terepe. Vagyis ebben az írásban körünk testpolitikai vitáinak hátterét akarom boncolni. Két részre osztom a pillanatfelvételt: hölgyek előnyben, férfiak később következnek.

Futó pillantással kezdem. A jó ég tudja, mikor indult az abortusz titkosítása, halálos veszedelme (javaszaszszonyok beavatkozása, betegség vagy akár halál is lehetett/lett a következménye), majd a nőellenes törvényi szabályozás megjelenése. Felemás eredményekkel, a nők szenvednek.

Vagyis az a helyzet, hogy máig a legvadabb testpolitikai csaták a nők testéért folynak. Mármint akörül a

mondat körül, hogy kizárólag a nő rendelkezhet saját testével, vagyis csak akkor fogad gyereket, illetve akkor veteti el, amikor ő akarja. Ez a követelés mind a mai napig nem teljesült teljesen, pedig már legalább száz éve járja a különféle köröket mint teljesen normális, emberi követelés. Mondom, máig se teljesült – ld. Lengyelországot, ahol az abortusz minden formáját törvény tiltja (börtön is járhat érte), szóval tilos, akkor is, ha az embrióról kimutatják, hogy súlyosan károsodott. Tilos, pedig az utcákon százazrek tüntetnek. Rosszabb a helyzet a keleti, távol-keleti országok némelyikében, ahol a nő teste kvázi társadalmi tulajdon: ha egy nőt megerőszakolnak Indiában vagy más távolkeleti országban, akkor a férfit (vagy férfiakat) nem büntetik szigorúan, vagy egyáltalán nem éri őket retorzió. A nő arrafelé fogyóeszköz. Hivatalosan ugyan bűn, de a hatóságok nemigen járnak utána.

De maradok a mi térfelünkön. Mind a mai napig Európában és Kelet-Európában is a legrémeőbb tragédiák egyike a nők megerőszakolása. Nemcsak parkban, utcán, lépcsőházban, hanem akár családon belül. Mert ilyen is van. (A házafél nem akarja, verekedés és erőszak követi a tiltakozást – ismerjük.) Ha a nő visszavág: pofozkodás, rosszabb esetben kés, aztán rendőr. De a nő a jogrend beavatkozásával sem kerül jobb helyzetbe: macsó társadalmakban a

nőnek nem lehet igaza. (Vallomás áll szemben vallomással és a nő húzza a rövidebbet: Kelet-Európában patriarchális társadalomban élünk, Nyugaton kevésbé, kivéve – ezt-meg-azt. Nem akarok migránsozni.)

Békésebb vizekre hajózik: hogyan indul egy szerelem, erotikus kapcsolat vagy viszony? Tehát, hogyan indul egy-egy párkapcsolat. Szemezés, pillantások összekapcsolódnak. Ma már ez nehezebb műfaj: nem lehet csak úgy báméskodni. New Yorkban már a nyolcvanas években nem illett az utcán szemkontaktust keresni a szembejövő hölgygel. (Lett is erre elutasító kifejezés „a báméskodó férfi” – *male gaze* – ami már molesztálásnak számít.)

Tovább. Egy srác megfogja az ismeretlen nő fenekét, a hölgy nem tűri ezt az inzultust, feljelenti a férfit, a rendőség eljár. Végre visszaüt az elnyomott nő. (Zárójel: olykor az első vagy a második feminizmus érveivel élek, közben tudom, hogy ezek a felszabadításért hadakoznak – meg egymás ellen is.) Szóval: a nő végre visszavág, ez is teljesen rendben van, teste felett ő rendelkezik, egyébként ismeretlennek, ismerősnek – vagy általában a nem kiválasztottnak – a test tabu. A molesztálót elküldi a jó francba. Vagyis van bátorsága – a közvélemény ellenére – visszaütni és saját jogaiért küzdeni. Ez lett a #metoo mozgalom egyik fontos eredménye.

Tegyük fel, hogy ketten – egy feltételezett pár – már három órája ismerik egymást. Ülnek a kavézóban, beszélgetnek. A játék rendben folyik, amennyiben a tetszés-kacérkodás-udvarlás hangulata veszi körül őket. De hogyan tovább? Nem egyszerű, mert vannak e folyamatban túlzó kinövéssek is, amiből egy párat sorolok. Hogyan közelítsen egy férfi, ha „udvarolni” akar. Meg kell kérdeznie a hölgyet, hogy megfoghatja-e a kezét? – (odanyúlni tilos?); aztán előbb kérdeznie kell, hogy adhat-e puszit a partner arcára? Ha igen a válasz, és a puszból csók lesz, az már lehet, hogy tabu és pofonba torkollik. A felszabadulás lépései ezek, de ha ezek a szerelmi gesztusok előzetes engedélykéréshez vannak kötve, oda a romantikának – ez lett a #metoo mozgalom fonákja. Én most a legrosszabb esetet írtam le, a valóság egyszerűbb.

Mint tudjuk, a kezdődő párkapcsolatban a nő választ. Szerencsés esetben sok férfi jelentkezik, az aspiránsok jelbeszéddel adják a hölgy tudomására, hogy tetszik nekik a hölgy – ő meg választ, egyet elfogad, a többit elutasítja. Eközben az is van, hogy a férfiak egy része begyávul, nem akarja, hogy visszautasítsák, félnek a rendreutasítástól, nem mernek kezdeményezni, akárcsak kérdezni is.

De akinek a hölgy zöldet jelez, annak is állomásokon kell keresztül

mennie – pl. régebben volt olyan szabály, hogy az első randin nincs csók. Ha próbálkozik, megbukott. Most légy okos. Csak várni lehet, hogy a hölgy egyértelmű „jelet” adjon. Vagy ha a pasi gyáva, akkor a nő kezdeményez. (2000 óta több hollywoodi moziban láthatjuk, hogy a totojázó férfiakat lehengerelik a nők, mert bátran kezdeményeznek – végre...)

A közös megegyezés a nő jelzéseire alakul ki. Az a pasi, aki rosszul olvassa a „jelzéseket”, elveszett... Nehéz ügy. Vagy nem is annyira? Hát nem, mert mégiscsak járnak szerelmespárok a Margitszigeten vagy a Balaton-parton.

Na jó, túl vagyunk az első csókon, jöhet a többi. Milyen többi? Van lakás? hoztál védőfelszerelést, eszed a tablettát stb. kérdések, és aztán, ha minden jól megy, lefekvés. Ha a pasi be van ijedve, nem sikerül az első, ilyenkor a nőnek kell bölcsnek lennie, bár előfordul, megsértődik és kidobja a pasit. Testi dolgok – nem engedelmességek az érzelmeknek, szándékoknak, a férfi képességei önjáróak, vagy működnek, vagy nem. A bölcs asszony, tudja, mi a teendő, várni kell és kedvesnek lenni. (Nehéz ám...) Végre sikerül. Ám a testek találkozása elsőre csak ritkán esik jól mind a két félnek. Ismét türelem és bölcsesség kell, mert összeszokás is kellek. Aztán normalizálódik a kapcsolat.

Ami nincs

Olyan nincs, hogy a két fél ugyanúgy szeresse a másikat, ugyanakkora értéket jelentsen neki a másik, mint partnerének ő: egyenlőtlen viszonyokban élünk. Egyik jobban szeret, a másik elviseli, szeret, de tudja, hogy felette áll társának, illetve hogy az ő kezében van az istráng. Ezt ki-ki későn veszi észre, ha egyáltalán, a férfiak úgy gondolják, hogy ők tartják a díszszemlét, közben a nő az ujjá köré tekeri őket. Vagy fordítva. Egyenlő értékviszony, azonos lobogású szerelem nem létezik – vagy csak kivételként.

Mi van, ha egy pár év múltán – mondják, hogy ez négy évet jelent – az egyik fél (többnyire a férfitag) félrelép. Szakítás a legegyszerűbb megoldás: hűtlen voltál, a kulcsot tedd ki az asztalra, és tűnj el. Bonyolultabb a megbocsátás, mert ha van seb, sebesülés, annak fájdalma többször visszatér. Mi van, ha az egyik fél „nem veszi észre”, azaz azt játssza el, hogy nem tud semmiről? jó taktika, de a szagok, meg néhány érhetetlen telefon megmaradnak, árulkodnak – mármint, ha ismétlődik a dolog. Van itt türelmi határidő? (Mondjuk, kapsz egy fél évet, zárd le, ha szerelmes lettél, vagy vége az egésznek – mondja egy tartós kapcsolatban akár az egyik, akár a másik fél...) Humánus megoldás, de sok sebbel jár.

Betét, nem ide való, csak úgy...

„Feküdj le vele, és utána küldd el a jó francba...” – tanácsolja a külvárosi srác, nem hinném, hogy terapeuta. Az viszont már komolyabb kérdés, hogy mi marad egyik vagy másik félben egy „one night stand” után? Viharos szex és utána még búcsúcsók sincs, csak ennyi. Van ilyen, hajaj, ma egyre több, olykor károsítja is a lelket, sőt a szerelmi képességet is. (Erre mondják a cáfolni akarók: friss hús gyógyít... Vagyis, hogy másnap egy újabb pár perces behatolás törli az előző – esetleges – fájdalmát. Azért csak esetleges, mert a macsó világban a hódítás ténye a fontos, nem az, hogy jól érezd magad, pláne nem az, hogy partnered a mennybe repüljön: megvolt, és kész. Dicsőségtábla meg társaságbeli köved. (Ha van ilyen...))

Érdekes, hogy ezekben a kalandokban nem szerepel a *posztkoitális szomorúság*. Illetve ha előfordul, inkább a nőknél: a kifosztottság feletti depresszió formájában. De akárhogy is, ez a tünet az aktus gyors lepergése miatt képes elmélyülni. Gondolom én. (Betét vége.)

Szerelemfáltés

Miért vagyunk féltékenyek, ha a másik teste másutt jár? Ha a lelkeszive is vele megy, érthető és elvisel-

hetetlen. A kizárólagosság, pontosabban a tulajdonlás hatalma teszi – gondolom – hogy partnerem csak az enyém, és ha ő máshoz megy, egy akárcsak rövid kalandra, az sérti a tulajdonomat. Ezen kívül az Egót is érinti, mivel az a hamis tudat kering a „megcsalt” partner fejében, hogy nem tökéletes a másik számára, azaz leértékelődik saját maga számára. Következményeit – agresszió, depresszió, viharos szakítás stb. – ismerjük. Szerintem az esetek nagy hányadában egy ókortól ránk hagyományozott indulattömeg dolgozik ilyenkor bennünk – akár férfiban, akár nőben: a tulajdonlás mániája. Ami sokat ront az egyébként normális kapcsolatban is, azaz akkor is, ha nem szól közbe a féltékenység.

Arról is szól ez a félelem (mert az...), hogy mi van, ha nem jön vissza? Ez mindig ott lebeg a partner átmeneti eltávja közben. És persze sokszor kisül, hogy „neki” ott jobb, és marad, te meg zokogsz és dühöngsz magadban. (Most az ilyen szitu kezdetén előforduló verbális és testi bántalmazásokról nem beszélek. Pedig van ilyen, de rémes.)

Mikrocsapdák

Végre együtt. Egy darabig megy, sőt kitűnő. Aztán apró jelek tűnnek fel: rossz helyre teszi a kanalat a tállalóban, nem törli le a lábát, folyton für-

dik (vagy nem fürdik mindennap...) – csupa apróság, az, hogy megfordul egy-egy csinos nő után, elmegy, de a pasi nem tudja elviselni, hogy párja nyakkendő hordó nő léte.

Félnek a férfiak

Mikor 1912-ben a Hanna Rose megjelentette „A férfiaknak befellegzett (*The End of Men: And the Rise of Women*)” című könyvét, kitört a balhé. A visszafojtott indulatok segélykiáltásba mentek át: vége a hagyományos férfiuralomnak, a büntetlen asszonyverésnek, a nők lenézésének. Ezt a művet követte a patriarchális társadalmat féltő (hatalmuk vesztésétől rettegő) macsópárti művek sora. A férfiak később tovább „gyávtak”, mikor a nők elleni erőszak ellen megjelent a visszacsapás, az új-feminista mozgalom (pl. a már említett #metoo áramlat), valamint kiderült, hogy a jól fizető állásokban is többségbe kerültek a nők Amerikában. Igaz, a feminizmus (mondánám: nőfelszabadulás) eme eufóriája nem tartott sokáig, Amerikában jött a törvénymódosítás az abortusz büntethetőségéről (a történelmi fontosságú, Roe vs Wade elnevezésű Legfelsőbb Bírósági döntés fellazítása) és még egy csomó férfitársadalmat erősítő apróság. A magát „elnyomottnak” érző maskulin világ fellelegezhetett. Mégis: a nyugati társadalomban benne maradt az a félelem,

hogy a férfiak domináns szerepe a nőkkel szemben legalábbis megrendült. Ez viszont a férfi-nő viszonyra is kihat, mert a pasik nem mernek kezdeményezni, illetve, ha az még megy is, a szex terén már cirkuszok lehetnek: reszkető lélekkel nem lehet a partner mellé befeküdni, egyszerűen nem működik a cerka...

Mindez kihat az együttélés távlataira is: ha már így van, akkor nem kell nyugólni egy kifáradt házasságon, túl kell lépni rajta – férfinak és nőnek egyaránt.

És a nők félelme?

Amiről keveset beszélünk. Hogy bizonyos idő után már terhükre esik férjük testével érintkezni, szagát elviselni, élvezetet imitálni, egyáltalán elviselni nemcsak a szexust, hanem a másik testi létezését is. Minderről nem illik beszélni, jelezni tán lehet, bár a férfinép nemigen veszi észre ezeket a jeleket, nem érdekli őket. Nekik elég annyi, amit a pesti szleng mond, miszerint nincs frigid nő, csak ügyetlen férfi. A többi nem érdekes, hogy van olyan, miszerint az együttélésben „tűró félként” élő asszony egy idő után megunja az egészet, már undorodik a pasitól – mindez fel se merül a férfinép tudathorizontján. Nekik legyen jó, a töb-

bi meg a házasság szentségével el van fedve. Vagy a viszony rutinja fedi el. De van, és a nők némasága a szenvedés maga. (Az abortuszügyet – mármint, hogy ki volt a felelős ezért a kapcsolatban – most nem keverem ide, túl bonyolult.)

Jöhet a válás – kínos, keserves procedúra: gyerek, vádaskodások, vagyonmegosztás, megalázás, bírósági halogatás stb. De van-lesz – egyetlen egérút.

Ami marad

A nő teste mint használati cikk. Ha sikerül érzelmek nélkül együtt maradni. De ezzel (sokszor) velejár a nők alsóbb osztályba sorolása, úgy ahogy az korábban (mondjuk a századforduló előtt) volt. A pasik a feminizmust besorolják az elátkozott „gender-jelenségbe”, és élnek macsó életüket állandó partner, netán feleség nélkül. Persze túlzok, mint e dolgozat kezdete óta: az az igazság, hogy sok boldog házasság létezik, sőt ki-ki erre törekszik, csak a közbeszédben uralkodik egy hangadó kisebbség, vagyis a beijedt férficsoport. Igen, ők félnek a nőktől, a többiek meg elfogadják az új játékszabályokat és élnek vele úgy-ahogy (olykor boldogan) – addig, ameddig (nem végtelen sokáig...).

© Fortepan, Kövendy Katalin